

Furs de 1363

VERSIÓ DE TREBALL a dia 26-6-2016
i per tant **susceptible de modificacions**, de la transcripció
dels Furs promulgats a les Corts de dit any

Aquest document forma part del projecte general:

FURS DE VALÈNCIA (1238-1645)
Transcripció, traducció i estudi de tots els furs promulgats
per les Corts Valencianes al llarg de l'època foral

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE TRANSPARÈNCIA, RESPONSABILITAT SOCIAL,
PARTICIPACIÓ I COOPERACIÓ
(Direcció General de Responsabilitat Social i Foment de l'Autogovern)

UNIVERSITAT JAUME I
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES I ECONÒMIQUES
(Àrea d'Història del Dret)

VALÈNCIA - CASTELLÓ

2016

CORTS DE 1363

De la legítima e quarta trebel·liana, com se puxa detraure

[1873]

[1] Primerament, com sia dubte de fur si lo fill instituït per lo pare o per la mare e agreujat de restitució per detraure o no de la herència legítima perquè és fill, e trebel·liana perquè és agreujat de restitució, e d'açò sien stats molts pleyts; per ço, Senyor, sia declarat que aytal fill axí agreujat de restitució o los hereus o successors de aquell, sien contents de la legítima que·ls pertany en aytal herència, e ultra aquella no puen detraure alcuna cosa per quarta trebel·liana o altra.

Plau al senyor Rey e que açò mateix sia entès en tots altres ascendents e descendents, los quals seran agreujats de restitució.

P., cancellarius.

Dels hereus que dins tres anys complexen la voluntat del testador perden la herència

[1874]

[2] Item, com per fur sia statuït que·l hereu qui no complirà la voluntat del testador dins tres anys perda la herència, e sia dubte si en açò és necessària monició de jutge o no; per ço, Senyor, sia declarat que·ls dits tres anys en lo dit fur expressats comencen a córrer del dia avant que·l hereu serà amonestat per lo jutge ordinari seglar; la qual monició haja ésser feta a instància o requesta de part legítima de la qual sia propi interesse.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

De les substitucions dels hereus

[1875]

[3] Item, com la voluntat del testador déjà ésser servada axí com ley, quant algun testador fa alcunes substitucions sia versemblant que més val que·ls seus béns vinguen als substituïts segons los graus de les substitucions que als vivents ab intestat o altres.

Per ço, Senyor, sia proveït e declarat que en cas que algun testador instituïra hereu fill o filla naxedor, e aquell substituïrà si morrà dins pupil·lar edat o quantuque quant, e no haurà proveït en cas que aytal hereu no vingués a lum o no nasqués, e s'esdevindrà aytal cas que aytal hereu instituït no naxerà o no pervindrà a lum, o naxerà o morrà vivent lo testador, que aytal substitució haja loch tot enaxí com si aytal hereu era nat o morís en los temps designat en la substitució.

E si·l testador farà molts graus de substitució de una persona en altra, e qualsevol dels mijans substituïts morrà ans que·l hereu instituït o ans que altres substituït que li sia precedent en grau que aytal substitució haja loch, e los béns axí vinculats pervinguen als derrés substituïts, tot enaxí com si los dits instituït e substituïts morien de grau en grau segons la ordinació del dit testador.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

De aquells qui moren ab intestat, ço és que no hauran feyt testament

[1876]

[4] Item, que declaran lo fur «Dehım» posat en rúbrica «De intestats» e les opinions e altercacions de·l enteniment de aquell, sia proveït e declarat que si lo fill o la filla qui succehirà al pare o a la mare, o altres qualsevol persones ab intestat, morrà dins pupil·lar edat e sens fills legítims, lo pare o la mare o altres ascendents que li sobreviuran hajen legítima complida, ço és la terça part de tots los béns de aytal fill o filla.

Però si aytal fill o filla o altre descendent serà hereu instituït per lo pare o per la mare o altra ascendent e per fideicomís serà agreujat de restitució, e morrà dins la pupil·lar edat e sens fills legítims, en aquest cas lo pare e la mare o altre ascendent que li sobreviurà haja per legítima tantsolament la terça part de la legítima e a aytal fill o filla o altre descendent pertanyent en los béns del testador, com la legítima sien béns de aytal fill o filla, o descendent, e tot lals sia del substituït o substituïts, e les dues parts de la dita legítima pervinguen als parents o pus proïsmes de aquella part, de pare o de mare, de la qual part los dits béns seran pervenguts al dit pupil; en azí que feytes XVIII parts eguals de tota la dita aytal herència, les dotze parts sien del substituït o substituïts, e les dues parts sien del dit pare o mare o altre ascendent sobrevinent, e les quatre parts sien dels parents pus proïsmes de aytal pupil o pupila de aquella part de pare o de mare, de la qual part los dits béns li previngueren.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

De compromeses e de aquells qui renunciem a arbitre de son baró

[1877]

[5] Item, com per alguns sia revocat en dubte si los comprometents poden renunciar en lo compromès a recors de arbitre de son baró, e moltes veus se sien sdevengut que alguns hi han recorregut no contrastant que en lo compromès hi haguessen renunciat, de la qual cosa se són seguits molts pleyts e discòrdies; per ço sia provehït e ordenat que si algun compromitent per qualsevol manera renunciarà a recors de arbitre de son baró, e per lo àrbitre o àrbitres o arbitradors serà donada sentència contra aquell, no puxa recórrer de aytal sentència a arbitre de son baró ne de qualsevol jutge, e si ho farà que encontinent li sia denegada audiència per aquell jutge al qual recorrerà.

En altra manera qualsevol procés sobre lo dit recurs accitat sia nul·le si donques lo dit recurrent no arguïa o al·legava que la dita sentència arbitral fos donada per corrupció o frau, la qual excepció haja a provar davant lo jutge ordinari dins trenta dies continuament comptadors après que la dita excepció haurà proposada. E si dins lo dit terme la dita excepció de corrupció o frau no provarà, ipso facto sia encorregut en pena del delme de aytant quant és o serà la quantitat o valor de la cosa de la qual fon compromès applicadora al fisch, e sia condemnat en les messions; e ultra açò puxa ésser punit de la injúria dita o posada en la dita manera contra lo dit àrbitre o arbitrador, segons fur e raó.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Dels curadors qui's deuen assignar als béns e persones dels absents

[1878]

[6] Item, com moltes veus se sdevinga que la cort dóna e assigna a instància de creedors o altres en curadors a alguns pleyts o alguns béns de persones absents del regne de València hòmens stranyes, ço és qui no són parents proïsmes ne vehins ne be amichs d'aquells als béns dels quals los dits curadors són donats, de la qual cosa s'és seguit gran dan a molts.

Per ço sia proveït e ordenat que alcú no pusque ésser dat o assignat en curador a alguns pleyts o a béns de alcú absent sinó appel·lats e oiïts tres o quatre parents dels pus proïsmes d'aquell de qui serà lo pleyt, o d'aquell absent si n hi haurà en la ciutat vila o loch on se deurà dar lo dit curador. E si parents no·y haurà, que hi sien appel·lats tres o quatre dels millors vehins e pus honests.

E per tolre o squivar tota sospita alcun procurador de plets, notari, o altre advocat de secà no puxa ésser assignat en curador en los dits cases, e si ho serà la dació sia nul·la. E tot ço que per o ab aquell serà proceït o enantat, si donchs no serà parent d'aquell de qui serà lo pleyt, o d'aquell absent.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

De aquells qui seran assignats en curadors per lo pare o la mare, en testament

[1879]

[7] Item, que declaran lo fur qui comença «Als fills qui seran majors, et cetera», posat sots rúbrica «De tuteles», sia proveït e declarat que si lo pare o la mare daran en lur testament al fill o a la filla curador, aytal cura haja valor e fermetat axí que no·y sia necessària alcuna confirmació de jutge o d'altra persona.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que tota tutela testamentària o cura haja valor e fermetat

[1880]

[8] Item, que tota tutela o cura testamentària haja valor e fermetat no contrastant que lo pubil e adult al qual serà dat en testament tudor oc urador expressament no haja reebuda la herència.

E totes les coses administrades o fetes per aytal tudor o curador testamentari hajen valor e fermetat no contrastant que no haja reebuda la administració de béns de la dita tutela o cura per auctoritat e decret del jutge, no contrastant que no haja jurat fer les coses profitoses del pubil o adult o foragitar les no profitoses com la indústria de aytal tudor o curador sia vista ésser eleta per lo testador.

E que açò s'estena als feyts passats e pendants per apel·lació o en altra manera.

Plau al senyor Rey, ab què·l tudor o curador faça inventari dels béns de la dita tutela e cura dins lo temps en fur de València stablit.

P., cancellarius.

Declaració feyta del fur posat sots rúbrica «De eviccions», lo capítol qui comença: «Si la cort vendrà»

[1881]

[9] Item, com per fur de València posat sots rúbrica «De eviccions», lo capítol «Si la cort vendrà, et cetera», sia statuit e ordenat que la cosa no moble que per la cort s'a a vendre per fer paga a alcun creador, sia públicament cridada e posada venal per trenta dies continuament, en axí que en aquella crida sia dit que si són alguns altres creadors que hi vullen contradir e empaxar que aquella venda no sia feyta per dret, que cinguen e contradiguen dins trenta dies si aquells creadors seran presents al regne de València, d'aquí avant no sien oïts pus que·ls dits trenta dies sien passats, e de·l enteniment del dit fur, ço és de quals creadors se entèn sien stades e sien grans altercacions en lo dit regne.

Per ço, per tolre les dites altercacions sie declarat, proveït e ordenat que·l dit fur sia entès d'aquells creadors qui han dret de ypoteca o obligació general o special a la cosa que en la dita manera serà cridada, subastada e venuda, e no sia entès en aquells qui en la dita cosa han dret de possessió o propietat, axí com és senyor emphiteota, laurador, parciari, usufructuari o altres semblans als quals aytal subastació o venda no puxa perjudiar, si donchs no eren present e oïnts la dita crida o subastació e venda.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Dels dots de les dones e dels fruyts que han per raó de aquells tro que són pagades de les dites dots e del creix

[1882]

[10] Item, com per bé de la cosa pública favor sia deguda a les dones en recobrar lurs dots après òbit dels marits, per ço sia declarat e proveït que si après mort dels

marits los hereus del marit no satisfaran a la muller de la dot e creix que ha en los béns de son marit, e per ço segons fur dins l'any del plor li serà taxada provisió, e après l'any farà los fruyts seus dels béns del marit que per bé que per los hereus o qualsevol altres persones a la dita muller serà pagada alguna quantitat o part gran o poca de la dita dot e creix, o la dita muller la haurà reebuda per qualsevol manera, a la dita muller per la dita paga o pagues no sia disminuïda alguna cosa de la dita provisió ni dels dits fruyts, ans haja entregament e complida la dita provisió e fruyts, cascuna cosa en son temps, per poca quantitat o part que li romanga a pagar de la dita dot e creix, fins que complidament e ab acabament sia pagada e satisfeyta de la dita dot e creix, si donchs la dita dona en lo temps que reebrà voluntàriament la particular paga o solució de la dita dot e creix no era certificada clarament que reeben alguna particular solució o quantitat de la dita dot e creix, deu perdre los fruyts dels béns del marit pro rata de la dita particular solució o paga que reebuda haurà, e en aquell cas no faça los fruyts seus sinó tantsolament pro rata de la quantitat que li restarà a pagar de la dita dot e creix.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que si serà pleyt per raó de provisió de les vídues, que sia defenit sumàriament

[1883]

[11] Item, com moltes veus se sia sdevengut que maliciosament hom fa pledejar les vídues que demanen provisió en los béns del marit après mort d'aquell, per ço sia proveït e ordenat que tot pleyt o contrast que serà de provisió que serà demandada per alguna vídua sia oït e determenat sumàriament e de nua paraula, sens scrits.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que en los fets civils deuen ésser produïts los testimonis dins quaranta dies

[1884]

[12] Item, si-l actor o-l convengut sobre olcunes raons qualsevol, volrà produir testimonis, tots aquells haja a produir e fer de posar ab acabament dins quaranta dies continuament comptadors del dia avant que les dites raons haurà proposades, axí que encontinent posades les raons, en aquell matex instant sia manat a la part si serà present e en sa absència ab saig o ab letra, que sia present per veure jurar testimonis, e après continuament sien produïts dins lo dit terme, lo qual terme passat algun testimoni no sia reebut sobre les altres raons tocants lo feyt principal.

Emperò si dilació serà demandada a parts lunyadades, sia servada la solennitat del fur per lo senyor rey n'Amfòs sobre açò ordenat.

Plau al senyor Rey aytant com toca feyt civil.

P., cancellarius.

Que·ls jutges de les apel·lacions deuen atorgar o denegar los apòstols dins spay de quinze dies

[1885]

[13] Item, interposada apel·lació per qualsevol de les parts, lo jutge del qual serà apel·lat pusca e sia tengut dins quinze dies comptador continuament après que·l procés li serà liurat, comprovat e continuat de rebre o de negar la dita apel·lació, e atorgar apòstols confirmatius o negatius. E si no ho farà, puys que·n sia request en loch e temps covinents, d'aquí avant lo apel·lant pusca proseguir la sua apel·lació davant jutge competent.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que los jutges de les apel·lacions deuen donar sentència dins dos mesos

[1886]

[14] Item, que·l jutge de qualsevol apel·lació sia tengut dar e promulgar sentència sobre·ls mèrits de la dita apel·lació dins dos mesos continuament comptadors del dia avant que·l procés li serà presentat e liurat, continuat e comprovat, sots pena de deu morabatins d'or pagadors de sos béns, les dues parts a les obres de murs e valls de la ciutat, vila o loch on habitarà lo dit jutge, e la terça part a·l acusador, sens tota gràcia, mercè e remissio.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

D'aquells qui renunciem a allongaments e sobresehiments en cartes

[1887]

[15] Item, Senyor, com moltes de vegades se sia atrobat e fet que alcunes persones havien renunciat en lurs obligacions o contractes a tot privilegi, allongament, sobrecehiment, pregàries, inducció, remissió o gràcia, per los quals lo deute que en les dites obligacions havien confessat deure pogués ésser allongat e promès sots certes penes de no usar de aquelles, encara que per propri moviment de vós, Senyor, les dites coses fossen emenades.

En après, con contrastant la dita renunciació havien, impetraven e usaven del dit allongament sens que no paguen les dites penes, com fossen obligats en lo deute e en la pena, per la qual raó les universitat e altres havent mester moneda no la poden bonament atrobar per tenor dels dits allongamen o sobrecehiment, de la qual cosa se segueix damnatge als havents necessària la dita moneda.

Per ço supliquen que per vós, Senyor, sia proveït e ordenat que de aytals deutes o obligacions en les quals als dits allongament o sobrecehiment és o serà expressament renunciat per los deutors o obligats en o per aquells principalment o fideiussòria algun allongament o sobrecehiment qualsevol no·y puxa ésser feyt per vós, Senyor, ne per altre, ans los dits deutes sien pagats, e les dites obligacions menades a execució segons

lur forma, continència e tenor, no contrastants los allongaments o sobrechiments damunt dits; e que·ls dits sobrechiment o allongament no sien obeïts per alcun jutge ordinari o altre qualsevol.

Plau al senyor Rey sinó solament en les coses al dit senyor Rey pertanyents.

P., cancellarius.

Que·ls caplevadors sien tenguts de donar los caplevats dins dos anys e no d'aquí avant

[1888]

[16] Item, com segons fur de València e provisions reals, si alcun serà caplevat e en la dita capleuta haurà stat per quatre anys e no serà request que·l dit caplevat sie tornat en poder del jutge dins lo dit temps, adonchs passats los quatre anys lo dit caplevador roman absolt de la dita capleuta.

E lo dit temps, Senyor, sia massa lonch com los dits caplevats e caplevador romanguen embargats per lo dit temps.

Supliquen per ço que per vós, Senyor, lo temps de la dita capleuta sia reduït a temps de dos anys per qualsevol causa o raó la dita capleuta sia feyta.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Dels fets fiscals, en qual manera se puxa entrametre en alguns negocis

[1889]

[17] Item, Senyor, com procuradors vostres fiscals, alcunes vegades en posar alguna demanda o acusació fiscal contra diverses persones, les quals totes seran en algun mateix feyt o delicte, sens altra mija, per multiplicar scriptures e messions als convenguts contra egualtat, parlant ab reverència de la vostra altea se hajen maliciosament en les dites coses, e açò per tal com fan e proposen una demanda o acusació e procés singular e apartat, de la qual cosa no·s seguex a la vostra cort, Senyor, profit alcú e als convenguts se segueix irreparable damnatge e messions.

Supliquen per ço, Senyor, que vós proveïscats e ordenets que si e quant se convendrà proposar demanda o acusació contra dues, tres, o quatre persones, o més, de una matexa raó o delicte, la dita demanda o acusació sia proposada contra tots los convenguts ensemps e no departidament, e contra tots ensemps sia feyt un procés tansolament e no molts, pus la raó o delicte per lo qual seran convenguts sia una matexa cosa, si donchs los dits convenguts o alcú de aquells no demanarà singular procés.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que al notari del crim no deje ésser satisfeyt dels béns del mort o del nafrat

[1890]

[18] Item, com moltes vegades se sia sdevengut que los jutges ordinaris, o altres a instància de part, o per lur offici, fan regonèxer e scriure les nafres o colps de algun occís o nafrat, e encara fan emparar e scriure o caplevar los béns de alguns inculpats, delats o convenguts; e fan e consenten penyorar e pagar dels béns de l'occís, nafrat, inculpat, delat o convengut, los salaris e messions de scriptures, saig, e altres feyts en les dites coses. E açò sia cosa injusta e de mal exemple, majorment com afflicto non sit danda afflicto.

Per ço suppliquen que sia mercè vostra provehir e ordenar que d'ací avant les missions sien bestreytes o pagades per los clamaters e requirents les dites coses, tro a sentència diffinitiva, per la qual serà declarat qui deurà pagar les dites missions. E si clamater o requirint no y haurà, que los dits jutges, scrivà e saigs, o altres a l'offici dels quals pertanyerà fer les dites coses, sien tenguts de fer e facen aquelles sens alguns salaris o servís, com a lur offici se pertanga fer allò.

Plau al senyor rey.

P. can. [E.20.1]

Que primerament sia satisfet al nafrat que al Rey ne a la cort

[1891]

[19] Item, con segons provisions reals e bona raó, primerament deja ésser satisfeyt a·l injuriat o clamater dels béns d'aquell contra lo qual inquisició o clam se farà de ço que per justícia apparrà ell deure haver dels dits béns ans que la vostra cort o altres juges qui hajen haver o pendre alguna cosa dels dits béns, e per ambició alguns no vullen servir les dites provisions, en gran damnatde del dit injuriat o clamater; suppliquen per ço que per vós, Senyor, sia manat a tots e qualssevol jutges e officials, axí de la vostra cort com altres, que les dites provisions dejen observar e tenir, e contra aquelles res no fer o atemptar, als contrafaents certa pena imposants.

Plau al senyor Rey que als contrafaents sia posada pena de trenta morabatins d'or, pagadors la meytat al senyor Rey e l'altra meytat a·l acusador o denunciador.

P., cancellarius.

Que lo justícia de tres-cents sous determèn les qüestions de paraula

[1892]

[20] Item, com en los pleyts e qüestions que·s menen per scrit denant los jutges ordinaris de les ciutats, viles, o lochs del dit regne, se facen grans e immoderades messions e despeses, e·s segueca gran triga als pledejants, per ço suppliquen que per vós, Senyor, sia proveït e ordenat que totes e qualsevol qüestions que són o seran entre qualssevol persones en e dins regne de València, les quals són de suma de tres-cents solidos, o de tres-cents solidos enjús, o de coses o béns valents la dita quantitat o menys sien conegudes e diffenides e determenades per los jutges ordinaris de les ciutats, viles o lochs del dit regne, on les dites qüestions són o seran mogudes, o per jutges competents delegadors; e açò solament de nua paraula e sens scrit e sens pleyt, atès lo feyt de la veritat, tots allongaments, diffugis e scusacions a part posats e foragitats.

Emperò que·l justícia civil elet tro en suma de L sous en qualsevol ciutat, vila o loch del dit regne coneguda, deffenesca e determèn totes les dites qüestions que són o seran dins lo present any en la ciutat, vila o loch on aquell és stat elet tro en suma de tres-cents sous o de CCC sous a enjús.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

De la elecció dels Justícia de tres-cents sous

[1893]

[21] Item, que cascuna universitat del dit regne de València puxa elegir, segons forma de Furs e Privilegis, justícia de la ciutat, vil, o loch on elet serà, tro en suma dels dits tres-cents sous, lo qual conega e haja conexença de les dites qüestions tro en la dita suma de tres-cents sous.

E si alcú de la sentència per lo dit justícia o altre jutge delegat donada tro a la dita quantitat o valor de tres-cents sous, o de tres-cents sous a enjús entendrà ésser agreujat, puxa's una vegada tan solament apel·lar de la dita sentència e no pus, a la qual appellació lo dit justícia do e assigne jutge covinent, lo qual sumàriament e de nua paraula conega de la dita apel·lació e dels mèrits de aquella.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Del salari del justícia de tres-cents sous

[1894]

[22] Item, com per elecció qui·s farà dels dits justícies se seguesquen mol més qüestions o pleyts en les corts dels dits justícies que no fahien en lo temps passat, en la qual solament havien conexença entro a suma de cinquanta sous, suppliquen per ço que als justícies qui elts seran tro en suma de tres-cents sous en les ciutats, viles o lochs reals en los quals se acostumave de elegir justícia tro en la dita suma de cinquanta sous, sia creegut lo dit salari que havien per regir lo dit offici, enaxí que·l dit justícia de la ciutat de València qui és, o per tems serà, tro en la dita quantitat o valor de tres-cents sous, haja per salari del dit offici cascun any mil sous, e lo justícia de la dita ciutat de Xàtiva elet e d'aquí avant elegidor D sous, e los justícies de les viles reals les quals han acostumat en los temps passats de elegir justícia tro en suma de cinquanta sous, si d'aquí avant elegiran justícia tro en la dita suma de tres-cents sous, hajen lo terç de salari més que no acostumaven haver en lo temps passats, e que·ls salaris del justícia de cascuna de les dites ciutats, viles, o lochs reals del dit regne sien pagats dels sdeveniments de totes les corts dels ordinaris de aquella comunament.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que lo governador de València no haja alcun salari dels feyts al seu offici toquants

[1895]

[23] Item, com lo portantveus de governador per son offici haja cert salari de vós, Senyor, e soven se sdevinga que al dit portantveus de governador o a son loctinent se fan diverses comissions de diverses feyts pertanyents a·l offici de Governació, dels quals pren e ha salari e lo juhí del portantveus de governador haja a ésser franch a les gents sens alcun salari; per ço suppliquen que·l dit Governador o son portantveus o loctinent seu no puxa haver ne haja alcun salari per oir, determenar, pronunciar, jutjar o declarar alcun feyt pertanyent a son offici o juredicció, posat que d'aquell feyt li sia feta comissió; e si contrafarà sia privat empertostemps del dit offici sens tota gràcia, do, o remissió, e açò sia tengut jurar e servir lo dit Governador o portantveus de governador o sotsloctinent qui huy són e los qui per tems seran ans que sien reebuts al dit offici, e ans que usen de aquell.

Plau al senyor Rey, emperò que dels altres feyts no toquants son offici prenga salari temprat e moderat, axí com los altres jutges delegats en semblants feyts han acostumat e deuen reebre.

P., cancellarius.

Que·l batle quartoner ne nengun altre official no puxa fer avinença de calònia o penes tro la justícia sia satisfet de son salari

[1896]

[24] Item, com lo Batle General del regne de València faça composicions e avinences de les penes comeses denant los jutges ordinaris de cascuna ciutat, vila o loch real del dit regne, la qual cosa redunda en gran dan e perjudici dels dits ordinaris; e açò per tal com los dits ordinaris no han de què haver o pagar-se dels salaris que deuen haver de lur offici e de les assignacions que vós, Senyor, los havets fetes en remuneració dels treballs que han del regimen dels dits officis ultra lo lur salari ordinari.

Suppliquen per ço que per vós, Senyor, sia proveït e ordenat que·l dit batle o loctinent o altre qualsevol official o quartoner vostre no puxa fer ne faça alcuna avinença, absolució o remissió de qualsevol pena o penes comeses o cometedores denant los jutges ordinaris de les dites ciutats, viles o lochs reals, ne los quartoners o altre per ells preguen o cullen, ne levar o cullir facen alguns quarts, ne facen composició o avinença de aquells tro primerament e abans los dits ordinaris sien pagats del dit salari ordinari.

E açò encara que per vós, Senyor, los serà donat e assignat de o sobre les dites penes, axí de quart com altres, per remuneració dels treballs per a aquells sostenidors per raó de lur offici, ans totes les dites penes, axí de quart com altres, prenguen e leven los dits ordinaris tro a compliment de paga a aquells pertanyent per lur salari e assignacions damunt dites.

Plau al senyor Rey que sia feyt aytant com toca lo salari ordinari tansolament.

P., cancellarius.

Que·l Justícia puxa fer gràcia o remissió

[1897]

[25] Item, Senyor, com en los temps passats los justícies de les dites universitats faessen e poguessen e hajan acostumat fer gràcia o relaxació, o composició o avinença de les penes davant lur examen comeses, a arbitre e conexença de aquells; e de poch temps ençà per vós, Senyor, minvan a aquells lur poder, a instigació de alguns oficials vostres, sia stat proveït e ordenat que·ls dits ordinaris no facen composició o avinença, gràcia, o relaxació de les dites penes, sinó tansolament tro en certa part de les dites penes, la qual cosa és molt dampnosa a la cosa pública del dit regne de València.

Per ço suppliquen que per vós, Senyor, sia proveït e declarat que cadun dels dits justícies puxen fer gràcia e relaxació, composició o avinença de les dites penes per si mateix, sens altra persona o scrivà, a lur arbitre e conexença.

Plau al senyor Rey que si privilegi han de la dita raó, que sia observat lo dit privilegi si e segons en los temps passats n'an usat.

P., cancellarius.

Que·l Governador no s'entrameta dels pleyts sinó en fadiga

[1898]

[26] Item, com segons Furs e Privilegis la cort de la Governació del regne de València no·s puxa o deja entrametre de conéixer de o sobre alguns feyts o pleyts principals que sien en alguna de les dites corts del dit regne, sinó en fadiga de dret en los ordinaris de les dites corts atrobada. E la dita cort de la Governació, sobrepujant manera e forma del seu offici, com sia limitat solament per via de simpla querella, sens fadiga de dret en los dits ordinaris atrobada s'entrameta dels dits feyts principals, de la qual cosa se seguexen allongaments e diffugis als pledejants; suppliquen per ço per vós, Senyor, ésser proveït e declarat la dita cort de la Governació per via de simpla querella ne en altra manera per qualsevol causa, manera o raó, no deure haver conexença ni entrametre's de alguns feyts o pleyts principals qui sien en alguna de les altres corts de regne de València, sino solament en fadiga de dret en los ordinaris de les dites corts atrobada; e si lo contrari serà feyt los ordinaris o oficials contra los quals per la dita cort de la Governació seran fetes o trameses cartes o manaments contra la present provisió, no sien tenguts obeir aquelles ans tot ço que per lo dit Governador o son loctinent serà en contrari procehir ipso facto sie nul·le, cas e va.

E no resmenys, que la part que al dit Governador serà recorreguda contra forma de la present provisió, pach a l'altra part totes les messions daquen fetes.

Plau al senyor Rey que en les dites coses sien observats Furs e Privilegis de la ciutat e regne de València, e si contra les dites coses és o serà stat attemptar, allò lo dit Governador al primer stament reduesca o faça reduir tota triga cessant.

P., cancellarius.

Que·l Governador no·s puga entrametre de elegir Justícia, Mustaçaf, ne altres oficials, sots pena de indignació del senyor Rey

[1899]

[27] Item, com segons forma de privilegis del regne de València a los justícies, jurats e mustaçaf de cascuna universitat, vila o loch real del dit regne, dejen ésser elets als dits officis segons la forma en lo dit privilegi contenguda e apposada.

E lo Governador o son portantveus en regne de València, contra forma del dit privilegi alcunes de vegades se haja fets anar e metre en poder seu tots los redolins fets de la electió de alguns dels dits oficials e per si matex fahia elecció de alguns dels dits oficials en alguna de les ciutats e viles reals del dit regne, ço que fer no devia per alguns dels dits officis o podia.

Supliquen per ço que per vós, Senyor, reparan lo dit greuge, sia manat al Governador o portantveus de aquell e altres qualssevol oficials del dit regne e tinents loch de aquells qui en les dites eleccions afer en alguna manera no·s entrameten, ans lo dit privilegi e cascuna de les dites universitats observen e facen observar segons la sua orma, continència e tenor; e si lo contrari serà fet la elecció que per aquells serà feyta no valla ans sia nul·la e vana.

E alcú no sie tengut obeit al dit oficial elet per los dits Governador e portantveus de aquell o lur loctinent, ans les dites universitats facen altra elecció segons tenor del dit privilegi.

Mana expressament lo senyor Rey per primera e segona jussions al Governador e altres oficials reals, que·l dit privilegi de tot en to observen e facen ésser observat, e contra les dites coses no vinguen per alguna causa o raó, sots encorrimet de la ira e indignació del dit senyor Rey.

P., cancellarius.

Que en les condemncions de pena de quart o manaments executoris solament sien meses los calendaris de les cartes

[1900]

[28] Item, Senyor, com les scrivanies de les corts de la Governació del regne de València e dels tinents loch de aquell sien arrendades continuament a cert temps, a diverses notaris, per los senyors de les dites scrivanies, e aquells dits notaris o scrivans per lur propri profit fan metre e registrar en tots e sengles manaments executoris o condemncions qui·s fan en la dita cort, o per aquella, totes les tenors de les cartes públiques per vigor de les quals los dits manaments o condemncions són fetes, la qual cosa és contra stil e pràctica de les altres corts dels jutges ordinaris del regne de València, e senyaladament de la cort de València en civil, en la qual se·n fan més que en altra cort del dit regne, en les quals corts tant solament en fer lo dit manament executori o en la dita condempnació se met lo calendari de la carta per vigor de la qual se fan los dits manaments executoris e condemncions, e lo nom del notar qui aquell la ha feta e assignada.

Per ço supliquen que per vós, Senyor, sia manat al senyor de la dita scrivania e als regents aquella qui són o per temps seran, sots certa e gran pena de lurs béns

pagadora, les dues parts a les obres dels murs e valls de la ciutat, vila o loch on habitarà lo dit notar o scrivà regent la dita scrivania, e la terça part romanent a·l acusador. E si murs no·y haurà, les dites dues parts de la dita pena sien meses e convertides en adob de ponts o camins dels límits o térmens de la dita ciutat, vila o loch, o en altres usos concernents comuna utilitat de aquella, que en los dits manaments executoris o condempnacions que en la dita cort se faran meten, posen, o scriuen tansolament lo calendari de les dites cartes e lo nom del notar qui aquelles haurà fetes e signades com axí's faça en la dita cort civil de València.

Emperò si aquell contra lo qual lo dit manament o condempnació serà fet de manera traslat de les dites cartes, aquell li sie donat per los scrivans o regents la dita scrivania, a messió de aquell qui·l demanarà. E que sia manat al dit Governador o portantveus de aquell o a son loctinent que són o per temps seran, que les dites coses facen enseguir e observar per los dits scrivans, segons forma, continència e tenor del dit present capítol.

Plau al dit senyor Rey e mana que les dites coses sien fetes e complides e fetes complir ab acabament per lo dit Governador o portantveus de aquell o son loctinent.

P., cancellarius.

Que·l scrivà del Governador no reeba alcun salari de les anades faedores per raó de·l offici de la Governació

[1901]

[29] Item, com los scrivans de la Governació del regne de València hajen major salari de scriptures que altres scrivans del dit regne, e per la dita raó dejen seguir lo dit Governador o portantveus de aquell per tot lo dit regne, sens que alcun salari no dejen haver o pendre per seguir lo dit Governador, sinó tansolament lo dret de les dites scriptures les quals los són ja taxades e limitades per provisions reals.

E ultra les dites scriptures los dits scrivans se fforcen pendre salari de aquells a instància dels quals van al dit Governador, ço que fer no deuen o poden.

Per ço supliquen que per vós, Senyor, sia proveït, ordenat e manat als dits scrivans que, servan les dites provisions reals, no demanen o prenguen ne facen pendre alcuna cosa de alcú a instància del qual iran denant lo dit Governador, ni per seguir lo dit Governador sinó tansolament les scriptures les quals li són taxades per provisions reals, als contrafaents certa pena dels béns lurs pagadors per quantesque vegades contrafaran imposan.

Plau al senyor Rey e si lo contrari serà fet que·l dit scrivà pach per pena deu morabatins d'or, pagadors la meytat al senyor Rey, l'altra meytat a·l acusador o denunciador, per quantesque vegades contrafarà.

P., cancellarius.

Que les cartes de les franquesses sien fetes per lo scrivà de la cort civil e signades per lo dels jurats

[1902]

[30] Item, com moltes vegades se sia atrobat que per la cort civil de València són donades cartes de franquea a persones qui no són de la ciutat ne de lochs de contribució de aquella, per la qual raó se seguexen pleys e messions, e qüestions diverses e-s porien seguir algunes fraus e-s perden les regalies del senyor Rey e l'erbatge e altres drets de senyors de lochs, castells o alqueries ne són defraudades.

Per ço, Senyor, suppliquen que a tolre la dita frau sia proveït e ordenat que d'ací avant totes e qualsevol cartes de franquesa donadores e liuradores als ciutadans e als habitants de la ciutat o lochs de la contribucio de València, sien fetes e endreçades e donades per lo justícia civil e jurats de la dita ciutat qui són o per temps seran, enaxí que·l scrivà del dit justícia qui és o per temps serà do, e liure, e sie tengut donar e liurar als ciutadans de la dita ciutat e als habitants en los lochs de la sua contribució e no alcuna altra persona carta de franquea de la dita ciutat escrita en pregamí, e ab veta e copina acabada e sagellada, si e quant haurà haüt manament dels dits jurats deliurar e donar aquella, e faça registre o memorial de aquella per manera que sia o puxa ésser cert a quals persones serà donada la dita carta de franquea que·l scrivà dels dits jurats qui és, o per temps serà, haja a signar les dites cartes ab senyal acostumat fer en cartes públiques, e que·l dit scrivà del dit justícia per fer e registrar e acabar la dita carta de franquea tro al signar haja XV diners tant solament per cascuna de les dites cartes.

E l'escrivà dels dits jurats haja per signar la dita carta de franquea IIII diners tant solament per cascuna de les dites cartes, e que·ls dits scrivans cascadun per si cascadun any en la festa de Nadal, juren en poder dels dits justícia e jurats que bé e lealment se hauran en fer les dites coses, e que per aquelles no hauran o pendran o pendre faran alcuna cosa contra lo salari damunt dit.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Del salari dels saigs

[1903]

[31] Item, si alcun saig per manament de alcun jutge ordinari o altre, irà pendre e pendrà de feyt alcun hom per feyt criminal, haja per salari per la dita presó e treball dos sous.

E si pendrà fembra, dotze diners.

E si pendrà alcun per feyt civil, si és hom haja de salari XII diners, e si pendrà fembra sis diners.

E si farà venir alcun denant lo jutge peu a peu, si serà hom haja sis diners, e si serà fembra haja quatre diners.

E per tota citació que alcun saig farà dins la ciutat, vila o loch, o ravals de aquella on exercirà o usarà son offici, haja per salari dos diners tant solament.

E si alcun saig haurà anar fora la ciutat, vila o loch, o fora los ravals de aquells, a citar alcun o per fer altre enantament o acte, haja de salari per cascuna legua que irà entre anar e tornar sis diners.

E si irà quatre legües, o de quatre legües ensús, sia pagat per jornals, ço és per cascadun jornal dos sous e no pus.

E que cascun saig jur cascun any en poder del justícia de cascuna ciutat, vila o loch, on usará del dit offici, après la festa de Ninou, ans que use del dit offici, que observarà les coses en lo present capítol contingudes.

Si pendrà alguna cosa ultra lo dit salari, sia privat ipso facto del dit offici per un any, sens alguna gràcia, do, remissió o perdó, que no li puxa ésser feta.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que·ls notaris dins temps cert sien tenguts registrar e notar les cartes sots certes penes

[1904]

[32] Item, Senyor, com los notaris sien tenguts en lurs llibres e protocols registrar tot ço que hauran reebut com a notaris, e moltes vegades se sia sdevengut que après mort de alguns notaris, de molts contractes per aquells reebuts no·s troba alcun registre o nota complidament dels contractes, e axí roman que no fan registre de la terça part de aquells, per les quals coses se seguexen molts dans, pleyts e perills.

Per ço, Senyor, suppliquen que per vós sia proveït e ordenat perpètuament que tot notar dins tres meses après que haurà reebuda alguna nota o contracte, haja notada e registrada aquella complidament, per ço que los contrahents per negligència o colpa de notar no perden lur dret, e que tots los notaris que huy són dins dos meses comptadors après publicació de la present provisió o ordinació, e los qui d'aquí avant seran creats en lo principi o creació del dit lur offici, juren que notaran e registraran complidament dins spay de tres meses la tenor de les notes e contractes que reebren segons forma del present capítol.

E que tots los notaris sien tenguts mostrar als contrahents e a tots altres de qui sia interesse les dites notes e registres complidament notats, en tant com faran per cascuns dels dits contrahents.

E si alcun notari no haurà complidament registrades les dites notes, segons forma de la present ordinació, sia privat per mig any de·l offici de notar per lo jutge ordinari de la ciutat, vila o loch, on tindrà son domicili o cap major, e que durant lo temps de la dita privació no ús del dit offici de notaria reeben dins lo dit temps testaments, codicils, o altres qualsevol cartes, contractes o altres scriptures públiques en alguna part, e si ho farà que sia punit axí com a fals notar, emperò la dita privació de offici se faça e·s haja a fer a instància de part, de la qual sia interès principalment e no a instància de alguna altra persona, de la qual privació de offici no puxa ésser feta alguna gràcia, remissió o perdó, ans si feta serà ipso facto sia nul·la e vaja per no feta.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que·ls notaris sien tenguts fer les cartes en pla o en latí, segons que·ls contrahents ho volran

[1905]

[33] Item, Senyor, per tal que·ls notaris del dit regne s'efforcen a ésser pus aptes e sufficients en lur offici, sie proveït e ordenat que·ls dits notaris puxen dictar e ordenar en latí tots e sengles testaments, codicils e altres derrerres voluntats, contractes, cartes públiques, o altres scriptures, les quals per aquells seran reebudes axí com a notaris, no contrastant lo fur no de València en contrari fet e ordenat.

Emperò si alcú en la confecció o recepció dels dits testaments, codicils o altres derrerres voluntats, contractes, cartes públiques o altres scriptures, volrà e demanarà quant se publicaran aquelles ésser fetes o dictades en romanç, que·l dit notari sia tengut ordenar o dictar aquelles en romanç.

Plau al senyor Rey que·l fur de València sia observat, emperò si algun contrahent volrà o demanarà que·l contracte sia feyt en latí, que·l dit notari faça aquell en aquella manera.

P., cancellarius.

Que cascú puxa portar or e argent o altres ornaments

[1906]

[34] Item, Senyor, com per vós en les Corts generals celebrades per vós, Senyor, als valencians en la ciutat de València, fos proveït e ordenat per fur nou que alcú no gosàs o presumís portar en vestidures o altres arneses de la sua persona or, perles, fres, argent, ne penes vayres e altres coses als contrafaents, a missió o pena de perdre les dites vestidures e arneses e altres penes imposants segons que en lo dit fur se conté.

E com per lo dit fur se seguesca e·s sia seguit més dan que utilitat als habitants en lo regne de València, per ço, Senyor, suppliquen lo dit fur ésser revocat, cassat e anul·lat.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que Corts generals sien celebrades per lo senyor Rey de tres en tres anys en la ciutat de València

[1907]

[35] Item, Senyor, que a bé de la cosa pública del regne de València, façats privilegi e ordinació general al dit regne, de tenir e celebrar en lo dit regne de València, de tres en tres anys, personalment Corts generals als habitants en lo dit regne, e que açò jurets vós, Senyor, e juren vostres successors reys en lo començament de lur regiment.

E si les dites coses no seran feytes ab acabament vós ne los vostres successors reys, no puxats fer e demanar subcidi, do, o ajuda, al dit vostre regne o algun braç de aquell, o singulars dels dits braços en general ne special. E si la dita demanda o subvenció, do, o ajuda serà feyta, aquella puxa ésser e sia denegada per cascun dels dits braces e singulars de aquells, sens encorrimet de alcuna pena per gran necessitat que·y fos per alcuna manera o raó.

Plau al senyor Rey e vol que·l privilegi sobre les coses en lo present capítol contengudes ordenat sia observat.

P., cancellarius.

Que·l senyor Rey o son primogènit solament e no altre hajen a tenir Corts

[1908]

[36] Item, que per la dita raó, Senyor, vos plàcia fer e atorgar novellament privilegi o ordinació que alcun no puxa tenir o celebrar Corts generals o alcun parlament per vós, Senyor, o per los vostres successors reys en lo dit regne, sinó vós, Senyor, personalment, o en cas de necessitat urgen de la vostra o lur persona, vostre o lur primogènit.

E açò que per lo dit primogènit en lo dit cas serà feyt, proveït e atorgar en les dites Corts o parlament, haja aquella fermetat e valor que hauria si per vós, Senyor, o per vostres successors, era feyt proveit e atorgar.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que alcun no gos matar o fer matar corderos

[1909]

[37] Item, per tal que major abundància de bestiar laners e carns sia haüda en lo dit regne, e per tolre infectió de les gents, sia provehit e ordenat que d'ací avant alcuna persona de qualque ley, condició o stament sia, no gos o presumesca matar o fer matar algun cordero o cordera, o anyells menor de hun any, per obs de vendre; e qui contrafarà pach per pena V sous per cascun dels dits anyells, pagadors les dues parts a les obres dels murs e valls de la ciutat, vila o loch hon habitarà aquell qui la dita pena haurà comesa, e la terça part romanent a l'accusador. E si murs e valls no.y haurà, en adobar camins o ponts del terme, o limitació de la dita ciutat, vila, o loch, o en altres uses necessaris a comuna utilitat de la dita ciutat, vila, o loch.

Plau al senyor rey.

P. cancellarius. [E.21.1]

Que cascun puxa tenyir draps on se vulla

[1910]

[38] Item, que cascun pusca tenyir o fer tenyir en qualsevol dels lochs del dit regne qualssevol draps de lana en grana, e draps de li en indi, sens licència e auctoritat vostra o de altre sens encurrimet de alcuna pena, jassia que per privilegi sia ja legut a les ciutats e viles real del dit regne.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que·l mustaçaf reta compte de quatre en quatre mesos

[1911]

[39] Item, com segons fur de València lo mustaçaff de les ciutats, viles e lochs reals del regne de València sie tengut retre compte dels sdeveniments o drets del dit offici cascun mes en la fí del dit mes, de la qual cosa se segueix affany e destorb al dit mustaçaff.

Supliquen per ço que per vós, Senyor, sia proveït e ordenat que·l dit mustaçaff reta e sia tengut de retre lo dit compte de quatre en quatre mesos tan solament, ço és en la fí dels dits quatre mesos.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que·ls capitans de la guerra no gosen pendre hòmens

[1912]

[40] Item, Senyor, com als cuns capitans per vós assignats e elets als fets de la guerra contra Furs e Privilegis, e libertats, parlant ab deguda reverència, hajen assajat traure e traguessen de fet alguns preses de la presó comuna, e hajen encara pres lo justícia e alguns hòmens de algunes de les dites ciutats e viles reals, los quals no eren de lurs companyes ne deputats a la guerra, la qual cosa és greu e de mal exemple.

Supliquen per ço que·ls capità o capitans o frontalers de la guerra no s'entrameten de pendre o agreujar alcun habitador del dit regne, si donchs no era o stava en sou dels dits capitans, o per affers tocants la guerra tan solament, e no altres.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Remissió de penes civils e criminals

[1913]

[41] Item, senyor, per tal que·ls habitants en lo dit regne mils puixen comportar los càrrechs de la present guerra, vos plàcia provehir e atorgar que totes e qualsevol penes e calònies, axí de quart com altres, e totes demandes civils e criminals, les quals porien ésser demanades, de e contra les universitats de qualsevol ciutats, viles e lochs de regne de València, o alguna de aquelles, o singulars lurs, o encara de e contra qualsevol persones del dit regne per qualsevol causa, manera, e rahó, tro al present dia de huy, sien remeses, absoltes e diffinides en quant se pertànyen e·s porien pertànyer a vós, senyor, o a la vostra cort, com ja les gents hajen moltes vegades feytes, e facen de present, ajudes e servirs ultra poder; per les quals se merexen les dites remissions, e majors.

Plau al senyor rey, dementre, emperò, que les penes no devallen de crims de què·s pertangués mort o mutilació de membre.

P., cancellarius. [E.7.3]

Que les obligacions de la batlia sien cancel·lades

[1914]

[42] Item, Senyor, com algunes obligacions sien stades fetes en poder de la cort de la Batlia general de regne de València o fermances en aquell donades o offeretes per algunes persones de les universitats de ciutats, viles e lochs reals, e altres no realenchs de regne de València, de portar e liurar en poder de la dita cort dins cert terme, en les dites obligacions expressat e contengut, letra o albarà testimonial de altres batles o corts, o altres oficials, per lo qual apparria los dits obligats haver portades o descarregades en los lochs on los dits batles, corts, o altres oficials exercexen e regen lur offici diverses mercaderies per los habitants en lo dit regne carregades e treytes del regne de València, ab o de licència del Batle general del regne damunt dit; e encara sien stades feytes obligacions de portar alguna quantitat de foment a la dita ciutat dels cert temps a aquells assignat, segons que en les dites obligacions les dites coses són declarades.

E com sia versemblant que alguns no hajan haüt, presentat o liurat al dit Batle general o a la sua cort lo dit albarà o letra testimonial del dit descarregament, ne hajan portat lo dit forment segons forma de les dites obligacions, e açò axí per raó de la mortaldat proxime passada, com encara per raó de la guerra present en les quals són morts e cativats alguns dels dits obligats, fermances o factors d'aquells, e sia dubte si aquells encórren o son encorreguts les penes en les dites obligacions contengudes.

Per ço, Senyor, supliquen que sia mercè vostra de proveir e atorgar les dites obligacions e fermances daquèn fetes e donades ésser cassades e anul·lades remetent e absolvent qualsevol penes per vigor de les dites obligacions o qualsevol de aquells comeses, manan al dit Batle general o a son loctinent que les dites obligacions o fermances faça cancel·lar e dampnar, e haja per cancel·lades e anul·lades.

Plau al senyor Rey, e mana les dites coses ésser fetes.

P., cancellarius.

Que·ls mercaders portant vitualles a la ciutat sien assegurats

[1915]

[43] Item, com vós, Senyor, per tal que major abundància de vitualles fos haüda en la ciutat e lochs del regne de València, ab carta vostra donada en Gandesa, nono kalendas junii anno Domini M.CCC.XXXVI, hajats guiades e assegurades de special gràcia a totes e qualssevol persones de qualque ley, condició o stament sien, portants o aportar faents per mar forments, blats, oli, leguns, peix o altres vitualles a la ciutat e altres lochs del regne de València, e lurs naus e altres vexells ab los quals les dites vitualles són portades nauers, mariners, nòlit, robes, coses, e loguers de aquells, enaxí que per algunes marques indictes o atorgadores, o per qualsevol deutes o delictes propis o stranys, allí o en altre loch contractats o comeses o per altra qualsevol raó no pusquen ésser marcats, penyorats, emparats o detenguts portan les dites vitualles, ans pusquen liurament e segura a la dita ciutat o altres lochs del dit regne venir per mar ab les vitualles damunt dites, e les dites vitualles alí descarregar e vendre, e lo preu de les dites vitualles e les mercaderies del dit preu comprades de la vostra terra traure sens alcun embarch e contrast.

En après, Senyor, ab altra carta vostra, datis Valencie quinto nonas madii anno Domini M.CCC.XXX. nono, per tolre dubte que alguns faïen en lo dit guiatge o assegurament asserents lo dit guiatge e asegurament com pendre tantsolament los deutes o delictes precedents lo temps de la dita concessió e no los altres que après la dita concessió serien contractats o fets hajats atorgat o declarat lo dit guiatge e assegurament deure ésser entès e servat als mercaders e altres portants les dites coses, axí sobre los deutes o delictes precedents lo dia o temps de la concessió del dit guiatge, com als altres en après contractats o comeses, dementre emperò que·ls dits negociadors o altres guiats vinents o après que seran venguts a la dita ciutat o altres lochs del regne de València no contrahen o cometen los dits deutes o delictes en la dita ciutat o altres lochs del dit regne o en altres lochs, ans per aytal contracte o delicte fet o comès vinents, o après que seran venguts a la dita ciutat o altres lochs del dit regne puxen allí on lo dit deute o delicte hauran fet, comès, o en altre loch idòneu ésser convenguts, accusats, denunciats, marcats, o encara emparats, lo dit guiatge en alguna cosa no contrastant segons que totes les dites coses en les dites cartes reals de les quals a vós, senyor, fan plenera fe, són largament contengudes.

E com, Senyor, axí per raó de les passades mortaldats e guerres passada e present, fort poch forment, blats, oli, legums, peix, e altres vitualles sien portades per mar a la dita ciutat e altres lochs del dit regne, e per consegüent sia de necessitat que per la terra les dites coses e vitualles sien portades a la dita ciutat e regne per tolre de aquelles grans caresties; per ço, Senyor, suppliquen que·l dit guiatge vos plàcia atorgar e proveir ésser entès axí als portants les dites coses per terra, de qualsevol parts, axí dins com fora del regne, com als portants aquelles per mar a la dita ciutat e altres lochs del dit regne de València.

Plau al senyor Rey.

P., cancellarius.

Que pena de quart de sentències no sia levada

[1916]

[44] Item, Senyor, com en los temps passats de sentències donades per àrbitres o arbitradors o amigables composadors, e encara de sentències donades per jutges ordinaris o delegats, en les quals los condemnats havien haüda provable causa de pledejar o no s'eren haüts maliciosament en menar los pleyts, no sia stat acostumat de exigir o levar pena de quart sinó de poch temps ençà, que alguns oficials vostres e encara alguns altres havents assignacions sobre los sdeveniments de les dites penes de quart, se són fforçats de exigir e levar les penes del quart de les arbitracions o sentències donades en los casos e feyts damunt expressats.

Suppliquen per ço que per vós, Senyor, revocant los greuges per la dita raó per los dits vostres oficials e altres feyts sia proveït e statuït que de arbitracions o sentències que són o seran donades per àrbitres o arbitradors, o amigables composadors, o per qualssevol jutges ordinaris o delegats en los pleyts dels quals los condemnats no·s sien haüts maliciosament, ans hagen haüd justa o almenys provable causa de pledejar, no sia exigít o levat quart.

Enadin que sia haüda justa, legítima, o provable causa de pledejar, com lo condampnat no serà condempnat en les messions del pleyt.

Plau al senyor Rey tro a les primeres Corts en la ciutat de València per lo dit senyor Rey celebradores.

P., cancellarius.

Que egües cavallars no sien liurades dins deu anys a ase

[1917]

[45] Item, per tal que major abundància de cavalls e rocins sia haüda en los vostres regnes e terres, e les gents habitants en aquells se aveen¹ e acostumen cavalcar bèsties cavallars, per tal que·ls dits regnes e terres sien mils defenents, e en son cas ostenents als enemichs, sia per vós, senyor, provehit e ordenat que dins deu anys següents e contínuament comptadors, alguna persona de qualque ley, condició, dignitat o estament sia, no gos o presumisca liurar o fer liurar alguna egua a ase, o ase a egua. E qui contrafarà perda la dita egua o ase, o la valor de aquells, la qual pena sens tota gràcia, do, remissió, licència o perdó que d'açò no sia o puxa ésser feyta o donada per vós, senyor, o per algun official vostre, o per qualsevol altra persona; sia donada les dues parts a les obres dels murs e valls de la ciutat, vila, o loch on habitarà aquell qui la dita pena haurà comesa, e la terça part romanent a l'accusador; e si murs o valls no y haurà, les dites dues parts de la dita pena sien meses e convertides en adobar ponts o camins del terme o limitació del loch, o en altres uses necessaris a comuna utilitat de la ciutat, vila, o loch.

Plau al senyor rey.

P., cancellarius. [E.23.1]

Que totes cartes e altres scriptures faents per los presents capítols sien liurades franques de dret de sagell

[1918]

[46] Item, que totes e sengles cartes o altres scriptures, les quals covendran ésser fetes per raó de les coses en los presents capítols contengudes, sien donades als dits supplicants franques de dret de sagell e d'altre qualsevol dret de scrivans o altres officials de la cort.

P., cancellarius.

¹ *se aveen* 's'avesen, s'acostumen'.